

Opetus- ja kulttuuriministeriö

kirjaamo.okm@gov.fi

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/3049/2021

Apulaistietosuojavaltuutetun lausunto opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisusta Selvitys opettajarekisteristä ja opettajatiedonkeruusta

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt tietosuojavaltuutetulta lausuntoa opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisusta Selvitys Opettajarekisteristä ja opettajatiedonkeruusta (opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2021:54).

Selvitysryhmän tehtävänä oli selvittää muun muassa, onko Suomessa tarvetta uudelle opettajia koskevalle tiedonkeruulle, mihin eri käyttötarkoituksiin rekisteriä tarvittaisiin, mikä olisi rekisterin kohderyhmä, ja millaisia vaihtoehtoja, kustannuksia, lainsäädäntötarpeita sekä tietosuojakysymyksiä rekisterin perustamiseen liittyy.

Selvityksessä esitetään, että säädetään opettajarekisteristä ja käynnistetään uusi tietovaranto osaksi KOSKI-tietovarantoa. Asiaa pidettiin tärkeänä luotettavan ja ajantasaisen tilastoinnin, seurannan ja tutkimuksen näkökulmasta. Rekisteriin ehdotetaan tallettavaksi ajantasainen tieto kaikista viroista ja toimista, joissa edellytetään kelpoisuusvaatimukset täyttäviä henkilöitä. Toimivaltaan kuuluvan henkilötietojen käsittelyn osalta totean asiassa seuraavaa.

Vastaukset lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin

Opettajarekisterin hyödyt ja käyttötarkoitukset:

-

Opettajarekisteriin liittyvät haasteet

-

Opettajarekisterin kohderyhmät ja vaiheittainen eteneminen

-

Opettajarekisterin sisällöt

-

Opettajarekisteriin liittyvät tiedonsaantioikeudet ja tietosuojakysymykset

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679 (jäljempänä tietosuoja-asetus), joka on kaikilta osiltaan velvoittava EU:n säännös ja jota sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin lainsäädäntö on ensisijaista suhteessa kansallisiin säännöksiin oikeuskäytännössä määriteltyjen edellytysten mukaisesti. Tietosuoja-asetuksella suojellaan luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja -vapauksia ja erityisesti heidän oikeuttaan henkilötietojen suojaan.

Yleislakina sovellettava kansallinen tietosuoja laki (1050/2018) täsmentää ja täydentää tietosuoja-asetusta. Kansallisesti on mahdollista säätää henkilötietojen käsittelystä myös toimintaan sovellettavassa erityislainsäädännössä tietosuoja-asetuksen salliman liikkumavaran puitteissa.

Esitetyssä opettajarekisterin perustamisessa olisi kyse valtakunnallisen rekisterin perustamisesta valtakunnallisen tietovarannon yhteyteen. Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan mukaan sitä tahoa, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Jos vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittelee yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot, ne ovat tietosuoja-asetuksen 26 artiklan mukaan yhteisrekisterinpitäjiä. Rekisterinpitäjien vastuualueet voidaan määritellä kansallisessa lainsäädännössä.

Henkilötietojen käsittely on lainmukaista ainoastaan, jos vähintään yksi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisista edellytyksistä täyttyy. Henkilötietojen käsittely valtakunnallisessa opettajarekisterissä osana valtakunnallista KOSKI-tietovarantoa perustui selvityksessä esitetyn arvion mukaan rekisterinpitäjän lakisääteiseen velvoitteeseen. Totean, että henkilötietoja voi käsitellä tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.

Rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä on silloin mahdollista säätää henkilötietojen käsittelystä tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan sallimissa rajoissa. Esimerkiksi käsittelyn tarkoitus tulee määritellä kyseisessä käsittelyn oikeusperusteessa. Lainvalmistelussa tulee arvioida myös esimerkiksi tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa säädettyjen tietosuojaperiaatteiden ja rekisteröityjen oikeuksien toteutumista. Lainsäädännön on täytettävä tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdan mukaan yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Asiaa tulee arvioida hallituksen esityksen perusteluissa.

Tietosuoja-asetuksen 86 artikla mahdollistaa henkilötietojen käsittelyn ja virallisten asiakirjojen julkisuuden yhteensovittamisen. Tietosuojalain 28 §:n

mukaan oikeuteen saada tieto ja muuhun henkilötietojen luovuttamiseen viranomaisen henkilörekisteristä sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta säädetään. Yleislakina sovellettavassa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999, julkisuuslaki) säädetään tietojen salassapitoperusteista sekä henkilötietojen saamisen ja luovuttamisen edellytyksistä. Lainvalmistelussa tulee arvioida, minkälaisia tietojen saamista ja luovuttamista koskevia säännöksiä muutoksen toteuttaminen edellyttäisi ja minkälaisia lainsäädännön muutostarpeita siitä aiheutuisi.

Tietosuoja-asetuksen 25 artiklassa säädetään sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta. Tässä yhteydessä otetaan huomioon todennäköisyydeltään ja vakavuudeltaan vaihtelevat riskit luonnollisten henkilöiden oikeuksille ja vapauksille henkilötietojen käsittelyssä. Kiinnitän huomiota siihen, että ehdotettu henkilötietojen käsittely tulisi koskemaan suuria määriä henkilötietoja ja käsittely koskisi suurta rekisteröityjen määrää, mikä vaikuttaa riskin arviointiin (kts. tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 75 kappale).

Totean yleisesti, että ehdotukseen sisältyvää henkilötietojen käsittelyä tulee arvioida tarkemmin lainvalmisteluvaiheessa tietosuoja-asetuksen mahdollistaman kansallisen liikkumavaran puitteissa, jos uudistus katsotaan perustelluksi ja tarpeelliseksi toteuttaa ja ehdotus etenee lainvalmisteluvaiheeseen. Siinä yhteydessä tulee huomioitavaksi myös muu ehdotettuun henkilötietojen käsittelyyn vaikuttava lainsäädäntö ja sen mahdolliset muutostarpeet. Henkilötietojen käsittelyyn vaikutusta voi olla toimintaan sovellettavan erityislainsäädännön lisäksi myös esimerkiksi julkisuuslailla, julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetulla lailla (906/2019) sekä mahdollisesti lailla yksityisyyden suojasta työelämässä (759/2004).

Opettajarekisterin kustannukset

-

Vaihtoehdot rekisteripohjaiselle tiedonkeruulle

-

Muut mahdolliset huomiot opettajarekisteriselvitykseen liittyen

-

Kannatatteko selvityksessä kuvatun opettajarekisterin perustamista?

-

Tietosuojavaltuutetun toimistossa on laadittu ohje lainsäädäntölausuntoihin. Ohjaan tutustumaan siihen, jos esitys etenee lainsäädännön valmisteluvaiheeseen. Kts. <https://tietosuoja.fi/documents/6927448/10594424/Ohje+lains%C3%A4%C3%A4d%C3%A4nt%C3%B6lausuntoihin/b87a3cff-c691-d9ec-a81e-74425e021898/Ohje+lains%C3%A4%C3%A4d%C3%A4nt%C3%B6lausuntoihin.pdf>.

Apulaistietosuojavaltuutettu _____

Ylitarkastaja _____

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi tarvittaessa tarkistaa tietosuojavaltuutetun toimiston kirjaamosta.